

Creșterea *Limbii Românești*

-fondată în anul 2013, odată cu Legea
ZILEI NAȚIONALE A LIMBII ROMÂNE

Limba română se încăpățânează să supraviețuiască

Elena Dumitru

Sofia Rusu, bunica Liceului Mihai Eminescu din Comrat. Româniiăștia sunt uitați de lume, dar se încăpățânează să învețe limba pe care zi de zi politicienii din România o faultează fără jenă. Lor le este de multe ori rușine că nu vorbesc perfect, se tem de orice greșeală de exprimare. Tot ceea ce au au obținut în ciuda rusofonilor care-i conduc. Li se dă o clădire dărăpănată și-o fac școală frumoasă, cu flori la geamuri și elevi premianți.

Găgăuzia, singurul loc în care oamenii chiar cred în unirea d... „Așa de mult timp nu s-a scris despre asta, că...” Invariabil, astea au fost cuvintele care ne-au întâmpinat de fiecare dată în care am intrat într-o școală de limba română dintr-un loc în care „român”

e jignire. La fel s-a mirat și Nadejda Hurciuc, profesoară la singurul liceu cu predare în română din Comrat, capitala regiunii cu ambiții separatiste Găgăuzia din Republica Moldova. Astăzi, Liceul „Mihai Eminescu” are câte o clasă de la I până la a XII-a, are 200 de elevi și anul trecut a fost pe primul loc în Comrat și al doilea în Găgăuzia după rata de promovabilitate la bacalaureat. Nu sunt doar români, sunt și găgăuzi, și ucraineni, și ruși și țigani care învață aici. La fel, în Găgăuzia mai este doar Liceul „Luceafărul” din Vulcănești. Pe lângă ele funcționează și Liceu Grigore Vieru din Chioselia Rusă, liceu mixt, cu clase și de română, și de rusă. Acum 20 de ani însă, nu exista nici unul. Liceul de limbă română din Comrat a început dintr-o clasă pe care găgăuzii le-au dat-o românilor în ciudă. „Hai să vedem ce faceți voi acolo. Și ne-am descurcat de minune”, spune Hurciuc. Acum e mândră, dar n-a avut mereu încredere că limba română ar putea răzbi acolo, în mijlocul găgăuzilor care se cer independenți, dar vorbesc în rusă. „Când a venit Sufica la mine să mă convingă să vin la liceu, eram profesoară de română la liceul în limba rusă. Trei ani la rând a venit la mine să-mi propună să vin aici. Eram și nesigură pe mine să vin la liceu de limba română, dacă nu mă descurc?”, își amintește profesoara. Dar Sufica a avut suficientă încredere pentru amândouă.

Ca să ajungi la Liceul „Mihai Eminescu” din Comrat, trebuie să urci din bulevardul Lenin mult, până se termină străzile asfaltate. Acolo, în aceeași curte cu Școala Nr. 2, cu predare în rusă, românii au o clădire doar a lor. Și-au făcut săli de curs și sală de sport din două clase. Toate câte sunt acolo i se datorează Sofiei Rusu, profesoară de istorie, alintată bunica liceului sau Sufica. „*Liceul a început cu cel mai mic copil al meu, iar acum copiii lui învață aici, sunt clasa a IV-a*”, zâmbește ea. Pe la jumătatea anilor '90, liderii găgăuzi care tocmai ce-și căpătaseră autonomia față de Chișinău au vrut să-i arate că limba română n-are cum să supraviețuiască acolo. I-au dat o clasă pe care s-o facă de română într-o școală de-a lor. „*În fiecare zi mă întrebau: Mai este clasa? Mai este clasa încă? Și eu tăceam și-mi vedeam de treabă*”, își amintește femeia. „Nici până azi n-o acceptă conducerea raională. Așa sperau c-o să eșueze... Când a început dumneaei, nu era taman o perioadă în care se acceptau toate celea”, adaugă Hurciuc. Copiii români din Găgăuzia se zbat să învețe în limba lor

Spune-mi la ce școală îți dai copilul ca să știu unde vrei să pleci

„Avem copii din familii găgăuze, ruse, de țigani. Nimeni nu-i împiedică, avem familii get-beget găgăuze care-și aduc copiii aici”, spune doamna Rusu. Un găgăuz și-a adus cei doi copii aici pentru că are afacerea lui și vrea ca ea să le rămână copiilor, dar pentru asta copiii trebuie să rămână acasă, nu să-și caute norocul peste hotare. Așa că i-a adus pe amândoi la „Mihai Eminescu”. De anul acesta, Grădinița nr. 9 din Comrat a devenit prima care a înființat grupe cu predare în română ca limbă de bază, pe lângă grupele în rusă și găgăuză. Dar sunt și români care, deși au școala românească la doi pași, își dau copii la rusă. „Trebuie să știe rusa, că noi o să plecăm în Rusia”, explică mama unuia dintr-ei, în română. Cam așa se decide la ce școală merg copiii. Dacă părinții vor să plece în Europa sau să-i trimită măcar pe ei în România, la școală, atunci îi dau la română. Dacă vor să plece spre Rusia, atunci îi dau la rusă. Mai toți elevii clasei a XII-a de la „Mihai Eminescu” vor pleca la facultate în România sau la Chișinău. Doar că admiterea asta este pentru ei, de fapt, primul pas către Uniunea Europeană. Le place muzica românească, spun că au Facebook-ul în română sau engleză. Doar Petru, găgăuz care s-a transferat la liceul român în clasa a X-a, recunoaște că-l are în rusă. S-au plimbat prin România, au fost la Galați, la Sulina, le-a plăcut în Centrul Vechi din București. Sunt tare mândri de insula lor de românism din Comrat, unde au prieteni care, deși înțeleg româna, refuză să le răspundă altfel decât în rusă. Toți vorbesc acasă și o altă limbă, ori rusă, ori găgăuză, ori bulgară. Cu totul, vreo 4.500 de oameni din populația totală de 160.000 de persoane a Găgăuziei s-au declarat moldoveni și români la referendumul din 2004.

Exact invers este la Bălți, fief rusofon din nordul Molovei. Acolo, din 144.000 de locuitori, 69.000 sunt moldoveni și români, adică peste 54%. Și, cu toate acestea, acum 31 de ani în Bălți era doar o școală românească, își amintește Nicolae Leahu, șeful catedrei de Jurnalism de la Universitatea Alecu Russo. Acum sunt șapte, fiecare cu peste 1.000 de elevi. Românii au fost mereu majoritari aici, urmați de evrei, ruși, ucraineni, țigani, care împreună formau puțin peste jumătate din populație. Primarii erau, la început, români. Acum, în democrație, Bălțiul n-a avut niciodată un primar român. Rețeta sovietică n-a dat vreodată greș: educația în limba rusă, deznaționalizarea, parul care-i făcea pe moldoveni să uite limba română și să vorbească chiar și acasă tot în rusă. *„Universitatea este o enclavă, trebuie să recunoaștem lucrul acesta. Dar este suficient de puternică pentru a rezista oricăror presiuni și suficient de puternică pentru a da semne că aici există o comunitate care poate merge oricând pe contrasensul liniilor politice pe care le trasează partidul lui*

Voronin sau altcineva. De altfel, Voronin nu o singură dată a venit la Bălți și de fiecare dată amintea că la Universitate există un cuib de românași care ar trebui să fie destrămat”, spune Leahu.

Bălți: bastion rusofon în care românii sunt majoritari

Istoria Moldovei se predă în clasa a VIII-a un trimestru, câte o oră la fiecare două săptămâni. De regulă însă, în locul orelor de istorie a Moldovei, profesorii făceau ore de istorie a U.R.S.S., pe motiv că elevii dădeau asta la examen, nu istoria Moldovei. *„Nu știu în ce măsură erau dirijați profesorii să facă asta, dar asta era starea de fapt. La mine așa a fost”,* își amintește profesorul universitar. Iar tradiția de rusificare continuă. La fel ca găgăuzii, care înțeleg româna, dar refuză să-ți răspundă dacă nu-i întrebi în rusă, fac și rusofonii din Bălți. *„Există unii care nu vor răspunde niciodată la «Bună ziua» altfel decât «Zdraveite». Eu pot să-i salut pe colegii mei de la catedra de rusă cu «Zdraveite», știind că ei îmi vor răspunde «Bună ziua». Niște oameni inteligenți așa ar trebui să procedeze, să-l salute în limba lui ca semn de bunăvoință, chiar dacă nu se iubesc sau au poziții total diferite.”* Iar Bălți rămâne un punct al provocărilor. Vineri, la prânz, Socialiștii lui Dodon, Comuniștii lui Voronin și Patrioții lui Usatîi s-au strâns în centrul orașului pentru a protesta față de decizia Curții de Apel de a-l elimina pe acesta din urmă din cursa pentru alegerile de duminică. Dar sunt și oameni dirijați din exterior, care fac un naționalism român agresiv, violent, finanțat de Moscova. *„Tocmai pentru a face ca masa șovăielnică, foarte mare, să se îndepărteze de acest ideal al unirii. Este o strategie străveche rusească, de a arăta fața riscantă a unei mișcări naționaliste. Moscova alimentează neconștient ideea că Moldova se va uni cu România, transformând tema în sperietoare”,* spune Leahu. Acum, în Bălți nu mai există nicio publicație de limba română. De-a lungul timpului au fost mai multe, dar toate proiectele au murit treptat după ce și-au pierdut finanțarea. Toate finanțările veneau din România, de la Institutul Cultural Român sau de la Departamentul pentru Românii de Pretutindeni. **„Trebuie subliniat că în Basarabia, în 25 de ani de independență, nu a apărut nicio publicație de cultură în limba română finanțată de statul moldovenesc.** Toate care s-au tipărit se făceau cu bani de la București. În 2012, când a venit la putere U.S.L. și a schimbat conducerea I.C.R., ne-au oprit finanțarea. *„Oamenii care s-au dedicat unui ideal nu pot fi descurajați”* *„Eu știu că nici unirea Principatului Român cu cel al Moldovei nu s-a făcut în condiții foarte ușoare. Este bine că au fost atunci oameni suficient de consecvenți care să ducă la capăt idealul acesta, care nu era al majorității. Idealurile*

naționale nu se realizează niciodată prin majorități, idealurile politice în general nu se realizează prin majorități, ci prin niște oameni care reușesc să convingă o parte din concetățenii lor să se miște într-o direcție anume. Probabil că n-am avut clasa politică în stare să-și asume până la capăt, nici de o parte a Prutului, nici de cealaltă. Poate că va apărea o astfel de clasă politică la un moment dat, nimeni nu are garanția că nu va apărea, nici Dodon, nici Voronin”, spune Leahu. [1]

„Art-Emis” - Duminică, 30 Noiembrie 2014

[1] <http://adevarul.ro/news/societate/foto-video-enclave-romanesti-bastioane-rusofone-incapataneaza-limba-romana-supravietuiasca>